

školský učitel na vtedajšej Strednej pedagogickej škole v Lučenci. V tomto období si doplnil vzdelanie v odbore hudobná výchova pre stredné školy na vtedajšej Pedagogickej fakulte v Nitre (1985). Od roku 1986 doteraz pôsobí na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Dizertačnú prácu (PhD.) obhájil v roku 1993 na FFUK v Bratislave, habilitoval sa v roku 2004 na Pedagogickej fakulte Univerzity Jana Evangelistu Purkyně v Ústí nad Labem.

Význam súťaží pro umělecký růst pěveckých sborů

KATEŘINA JAKŠOVÁ

Summary

This article discusses the choir competitions in terms of importance for other artistic choir activities. The supply is focused on the artistic growth of choirmaster, singers and whole choir. Part of the text is also short reflection of International festival for young singers in Worcester, in which the author demonstrates contribution of similar events for further artistic growth of choirs.

Člověk má vrozenou tendenci se srovnávat s tím, co nebo kdo jej obklopuje. Srovnávání a soupeření je přirozenou součástí života každého jedince, vždyť právě díky tomu dochází k rozvoji a formování nejen osobnosti člověka, ale také i okolní společnosti. Tím, že se člověk konfrontuje a porovnává s okolím, dokáže si uvědomit své vlastnosti, kvality, svou úroveň a na základě toho ji posunout dále. Takováto konfrontace je v dnešní stále se zrychlující době doslova nutností, neboť jsou na člověka kladeny větší a větší nároky. Platí to jak obecně, tak také v konkrétních příkladech, z nichž bychom zde chtěli zmínit zejména sborový zpěv.

Pro dynamický rozvoj jakéhokoliv sboru je možnost srovnání s ostatními pěveckými sbory nutností. Platí to pro všechny typy sborů, ale nyní bych se chtěla zaměřit především na sbory dětské. Sborové soutěže mají pro děti velký motivační význam. Z hlediska psychologického podporují dětskou tvořivost, podněcují přirozenou soutěživost a měly by být dětem přínosem nejen v ob-

lasti umělecké, tedy na poli rozvoje svých dovedností, ale mají za úkol také dítě motivovat, obohacovat a inspirovat. Soutěže však nejsou přínosné pouze pro dítě samotné, ale i pro celé sborové těleso a samozřejmě také pro sbormistra. Mnohdy ani nezáleží na tom, jak v soutěži pěvecký sbor uspěje. Její přínos totiž spočívá hlavně v posilování motivace srovnáním s jinými sbory a ovšem také konfrontací repertoáru i způsobu práce se sborem, což má příznivé důsledky pro další umělecký růst celého tělesa. Zkušenosti mohou sbory sbírat jak v České republice, tak za jejími hranicemi. Prostřednictvím zahraničních zájezdů pak zpěváci získávají nejen velmi cennou pěveckou zkušenost, ale také poznávají jiné kraje a kulturu, což může být velkou inspirací pro zpěváky i sbormistry. Čím více soutěží a festivalů sbor absolvuje, tím se může lépe formovat a rozvíjet, vytvořit si svou osobitou značku a přisoudit jí určitou uměleckou úroveň. Každé těleso vnímá rozdíly mezi sebou a ostatními sbory a to ho velkým krokem

posouvá vpřed, protože zpěváci dokážou rozpoznat kvalitnější, lepší zpěv a chtějí se mu přiblížit. Často se stává, že na soutěžích slyší skladbu, která je nějakým způsobem osloví, a motivuje je to v tom smyslu, že by chtěly něčeho takového dosáhnout. Soutěže ale nejsou pro sboristy jen motivací, nýbrž i vzájemným porovnáním dovedností sbormistrů. V tomto momentě se sbor lépe semkne se svým dirigentem, kterého na jedinou vnímají jako „vlastního“, a funguje zde naprostá příslušnost ke jménu daného tělesa i jménu toho, jenž ho řídí.

Mimo tohoto faktu má vedoucí sboru prostřednictvím soutěží možnost vidět práci jiných dirigentů, srovnat se s ostatními a nechat se jimi inspirovat. Vidí však také chyby jiných a může se jich ve své praxi vyvarovat. Na soutěžích sbormistři často naráží na nový repertoár nebo repertoár jim již známý, ale v novém podání. Mohou tak dostat impuls k jinému dramaturgickému pojetí, ozvláštnění skladby jinými nástroji než pouze klavírem, zapojení pohybových prvků či zařazení komorních částí do skladby. Je osvědčenou pravdou, že jaký je sbormistr, takový je i sbor, jinak řečeno: „*sbormistr se poučuje sborem, sbor se zdokonaluje sbormistrem*“¹. Proto je toto srovnání i pro sbormistra velmi přínosné, neboť každé zkušenosti může při své práci využít a sbor pod jeho vedením těmito zkušenostmi umělecky roste.

Na některých soutěžích, zvláště pak sborových festivalech, má sbor jedinečnou možnost pracovat pod vedením jiného než vlastního sbormistra. Například na Mezinárodním festivalu pro mladé zpěváky v anglickém Worcesteru² pracovali s jedenácti zúčastněnými sbory z různých zemí světa³ čtyři vynikající sbormistři: Carlo Pavese, Margrét Bóasdóttir, Bob Chilcott a Sanna Valvanne. Každý z nich předvedl jiný způsob práce. Carlo Pavese vedl zpěváky k experimentu, kladl důraz na vokální i sborovou improvizaci. Margrét Bóasdóttir uplatnila ve své práci se sbory harmonicko-melodickou strukturu severních národů, zvláště Norska, Švédska a Islandu. Sanna Valvanne svůj

přístup k vedení sborů postavila na expresivitě, dramatu, spojení hudby s pohybem, neuvěřitelné tvořivosti a kreativitě v oblasti vokální i rytmické, improvizaci a experimentu. Toto rozdílné pojetí vedení sborů bylo patrné zejména na závěrečném galakonzertu, kde se sbory představily nejprve v rámci jednotlivých „ateliérů“ vedených vždy jedním z výše zmiňovaných sbormistrů a na závěr mělo v podání všech zpěváků světovou premiéru dílo Boba Chilcotta „Five Days that Changed the World“. Již samotný nástup všech sborů byl velmi netradiční – pěvecké soubory byly rozmístěny dokola celého prostoru worchesterské katedrály, takže kontakt s publikem byl velmi těsný. Uvnitř stál sbormistr.⁴ Zajímavý byl rovněž výběr repertoáru a aranže některých skladeb.

Z pohledu posluchače považujeme za nutné zmínit, s jakým nadšením, radostí a energií děti zpívali. Obohaceni však nebyli pouze zpěváci, ale také sbormistři jednotlivých pěveckých sborů, pro něž byla tato zkušenost velkou inspirací pro další tvůrčí činnost.

Tímto konkrétním příkladem, krátkým připomenutím festivalu ve Worcesteru, chceme ukázat, že soutěže a festivaly mají velký význam pro umělecký růst pěveckých sborů, neboť právě zde dochází k nejlepšímu možnému srovnání zpěváků, sbormistrů, repertoáru, dramaturgie i celkové práce s pěveckým tělesem. Každá pozitivní i negativní zkušenost ovlivňuje kvalitu sboru, jeho úroveň a jméno. Právě spojením dovedností a zkušeností se jakékoliv těleso umělecky posouvá, jeho umělecká hodnota roste. Můžeme tedy tvrdit, že v zájmu jakéhokoliv pěveckého sboru je navštěvovat sborové soutěže a festivaly, které jsou téměř bezendnou studnicí inspirace, nových nápadů a neocenitelných zkušeností.

Obrazová příloha

Obr. 1

Poznámky

- 1 LEPILOVÁ, Květuše. Symbióza: F. Lýsek: Život s dětským zpěvem. *Cantus*. 2010, 2, s. 41.
- 2 The 1st Worcester International Festival for Young Singers konaný ve dnech 19.–27. července 2013.
- 3 Zúčastnily se sbory z Ruska, Belgie, Španělska, Rakouska, České republiky, Hong Kongu, Polska, Německa, Litvy a Velké Británie.
- 4 Viz obr. č. 1.

Résumé

Článek pojednává o soutěžích pěveckých sborů z hlediska jejich významu pro další uměleckou činnost pěveckých těles. Příspěvek se zaměřuje na umělecký růst sbormistra, zpěváka i celého sboru. Součástí textu je také krátká reflexe Mezinárodního festivalu pro mladé zpěváky, na níž autorka demonstruje přínos podobných akcí pro další umělecký růst pěveckých sborů.

Klíčová slova: Pěvecký sbor, soutěž, umělecký růst.

Keywords: Choir, competition, artistic growth.

Mgr. Kateřina Jakšová je studentka doktorského studijního programu Hudební teorie a pedagogika na Ostravské univerzitě v Ostravě. V akademickém roce 2012/2013 úspěšně absolvovala Pedagogickou fakultu Ostravské univerzity, obor Český jazyk a hudební výchova pro 2. st. ZŠ. Navštěvovala několik pěveckých sborů v ostravském regionu. Aktivně se účastnila sborových soutěží a festivalů v ČR i v zahraničí.